

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

студентка гр. Ф-01 Павленко І. В.

Складнощі на шляху фінансової стабілізації та економічного зростання України значною мірою зумовлені дефіцитом фінансових ресурсів. Залучення й використання позик для покриття дефіциту державного бюджету призвели до формування державного боргу в Україні. Проблема полягає в тому, що дефіцит державного бюджету та платіжного балансу, неефективний механізм залучення та використання позик, неврахування об'єктивних закономірностей управління державним боргом можуть призвести до загострення фінансової кризи і до падіння фінансової системи країни в цілому. Тому це питання є надзвичайно актуальним в Україні.

Згідно статті 2 Бюджетного кодексу, державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

Залежно від того, з яких джерел здійснюються запозичення, державний борг визначається як внутрішній чи зовнішній. Зовнішній державний борг - сукупність боргових зобов'язань держави, що виникли в результаті запозичення держави на зовнішньому ринку. Потрібно відзначити, що зовнішні державні позичання використовувались здебільшого на поточні потреби, тобто на забезпечення стабільності грошово-кредитної системи, підтримку Державного бюджету та здійснення "критичного імпорту" (переважно енергоресурсів). І тільки невелика частина цих коштів спрямована безпосередньо на розвиток економіки. Державний внутрішній борг відображає підсистему економічних відносин між державою (включаючи місцеві органи влади) та кредиторами з числа юридичних та фізичних осіб. Кредиторами України є міжнародні економічні і фінансові організації, окремі держави та окремі суб'єкти господарської і фінансової діяльності. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього боргу, а також відповідно зростання витрат на його обслуговування зумовлюють необхідність розв'язання проблеми управління державним боргом.

Управління державним боргом полягає у сукупності державних заходів, що пов'язані з випуском та погашенням державних боргових зобов'язань, визначенням ставок процентів та виплатою доходу по державних цінних паперах, встановлення ліміту боргу, підтриманням курсу державних зобов'язань, визначенням умов випуску нових державних цінних паперів. Обслуговування державного боргу являє собою комплекс заходів з погашення позик, виплати процентів по них, уточнення і зміни умов погашення випущених позик. Стратегічним завданням управління державним боргом є мінімізація вартості його обслуговування. При нарощуванні розмірів державного внутрішнього боргу всі зусилля слід спрямовувати на зменшення реальної вартості його обслуговування та на врахування динаміки заборгованості з темпами економічного росту. В Україні значне поширення має найменш ефективний спосіб управління державним боргом - нові запозичення спрямовуються на фінансування поточних витрат бюджету, включаючи і обслуговування існуючого зовнішнього боргу. Залучені Україною позики відзначаються своєю короткостроковістю та високим рівнем процентних ставок. Незбалансованість державного бюджету України, дефіцитність торговельного балансу, прийняття державою боргів підприємств і не виважена політика державного запозичення вкрай загострили проблему державного боргу. На початку 2012 року Міністерством фінансів було оприлюднено абсолютні значення держборгу на кінець 2011 року. Сукупний державний борг України (прямий і гарантований) в 2011 році зріс на 9,1%, або на \$4,918 млрд, - до \$59,216 млрд, повідомляється на веб-сайті Міністерства фінансів.

Згідно з повідомленням, сукупний внутрішній держборг зріс за 2011 рік на 11,3%, або на \$2,203 млрд, - до \$21,741 млрд, у тому числі у грудні на 2,6%, або на \$545 млн. За даними Мінфіну, сукупний зовнішній держборг збільшився в 2011 році на 7,8%, або на \$2,714 млрд, - до \$37,474 млрд: у грудні він скоротився 1,8%, або на \$685 млн.

Стратегічною метою державної боргової політики України має стати залучення фінансових ресурсів для ефективною реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни із одночасним забезпеченням стабільного співвідношення державного боргу до ВВП. Виходячи з вищезазначеного, стратегія формування і обслуговування ринку державних запозичень повинна базуватися на науково обґрунтованих засадах. Структура і розмір державного боргу мають прогнозуватися на часовому інтервалі в декілька років та навіть десятиріч з тим, щоб забезпечити збалансований бюджет, стабільне економічне зростання і сильну фінансову систему. За відсутністю такої стратегії економічна криза буде загострюватися, а державний борг зростати, так і не вирішивши проблему.

Науковий керівник: ст. викладач Ілляшенко Т. О.